

Aktuální informace

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha 3.8.2006

36

Výskyt tuberkulózy v ČR v roce 2005

Incidence of tuberculosis in 2005

Souhrn

Podle dat z Registru TBC se vyskytlo v roce 2005 v ČR 1 007 případů onemocnění tuberkulózou, 642 u mužů a 365 u žen, představovalo to 9,9 případu na 100 tis. obyvatel. U cizinců v ČR bylo hlášeno 130 onemocnění. Nejčastější formou onemocnění byla TBC dýchacího ústrojí resp. TBC plic. Nejvyšší TBC nemocnost byla v nejvyšších věkových kategoriích. Na tuberkulózu zemřelo 56 lidí. Epidemiologická situace byla nejlepší v celé sledované historii, bylo hlášeno nejméně případů TBC onemocnění. V mezinárodním srovnání patříme k zemím s nízkým výskytem nemoci, a to ve všech krajích ČR.

Summary

According to the TB Registry, in 2005 there were 1 007 new cases of TB in the CR; of that 642 in men and 365 in women. The total represented 9,9 cases per 100 thousand inhabitants. In foreigners there were 130 reported cases. The most frequent form was TB of the respiratory system and of lung. Morbidity was biggest in the oldest age groups. 56 persons died from TB. Epidemiological situation was the best in the whole history of registration, the number of reported cases was the lowest. In international comparison the CR belongs to countries with low TB incidence in all its regions.

V roce 2005 bylo v ČR dosaženo dalším rokem za sebou úspěchu v boji s tuberkulózním onemocněním - bylo opět hlášeno méně případů infekce než v předchozím roce a nejméně od počátku statistického sledování u nás, čili nejméně v zaznamenané historii. V roce 2005 také poprvé od počátku TBC notifikace poklesla incidence onemocnění pod 10 případů na 100 tisíc obyvatel. Tím se ČR zařadila mezi skupinu evropských zemí označovaných jako země s nízkou náloží TBC.

Výskyt TBC onemocnění - na území ČR bylo hlášeno 1 007 případů tuberkulózy, tj. o 50 méně než v roce 2004, ve vztahu k počtu obyvatel to bylo 9,8 případu na 100 tis. obyvatel oproti 10,3 případu v roce 2004. V tomto údaji jsou zahrnuta onemocnění bakteriologicky ověřená i neověřená a TBC všech forem a lokalizací. Proti roku 2004 došlo k poklesu hlášených onemocnění o 4,8 %; v přepočtu na 100 tis. obyvatel to znamenalo meziroční pokles o 3,9 % oznámených případů. U mužů bylo zjištěno 642 případů TBC (téměř o 4 % méně než v roce 2004) a u žen 365 případů (o 7 % méně), u mužů se tuberkulóza vyskytuje mnohem častěji (12,9 mužů ze 100 tis.) než u žen (7,0 žen ze 100 tis.), u obou pohlaví byla převažující diagnózou tuberkulóza dýchacího ústrojí. Bakteriologicky ověřeno bylo 645 případů, tj. 64 %, z toho 420 případů u mužů (65 %) a 225 u žen (62 %). Ověřenost byla o 1 % vyšší než v předchozím roce. Nově zjištěných onemocnění bylo celkem hlášeno 973 (muži 612 případů, ženy 361), recidiv 34 (muži 30 případů, ženy 4 případy).

TBC dýchacího ústrojí - podle údajů z Registru TBC za rok 2005 se 89 % případů tuberkulózy týkalo dýchacího ústrojí (86 % v roce 2004), z toho v 94 % byly zasaženy plíce. Tuberkulózou dýchacího ústrojí onemocnělo 896 osob (608 mužů a 288 žen), z toho tuberkulózou plic 838 osob. Bakteriologicky ověřeno bylo 608 případů TBC dýchacího ústrojí, (414 u mužů a 194 u žen) tj. 68 %. Ověřenost u TBC dýchacího ústrojí je tradičně vyšší než u jiné TBC a tím i TBC celkem. Na 100 tis. obyvatel bylo hlášeno 8,8 případů onemocnění TBC dýchacího ústrojí (12,2 u mužů a 5,5 u žen), z toho 8,2 případů TBC plic (11,2 u mužů a 5,1 u žen). Nově zjištěných TBC onemocnění dýchacího ústrojí bylo 865 a recidiv 31, u TBC plic byl poměr 807 : 31. K dalším nejčastějším místům nálezu patřila pohrudnice (42 případů) a nitrohruční uzliny (15 případů); miliární TBC byla zjištěna u 27 pacientů a jiná forma TBC se vyskytla ve 12 případech. Proti roku 2004 se mírně snížila prevalence téměř všech forem TBC. Nejčastějším způsobem zjištění nových onemocnění TBC dýchacího ústrojí bylo vyšetření pro obtíže (75 %), dále vyšetření při kontaktu s osobami z rizikových skupin (7 %), pitva (4 %), vyšetření při kontaktu s TBC (7 %) a jiný způsob (7 %).

Onemocnění jinou TBC - hlášeno bylo 111 případů (34 u mužů a 77 u žen), z toho nově zjištěných onemocnění jinou TBC bylo 108 (32 u mužů, 76 u žen) a 3 recidivy (2 muži a 1 žena). Bakteriologicky ověřeno bylo 37 případů (6 mužů, 31 žen), tj. 33 %. Toto onemocnění se vyskytuje častěji u žen než u mužů. Ve srovnání s předchozím rokem se prevalence onemocnění jinou TBC snížila z 1,4 na 1,1 případu na 100 tis. obyvatel. Nejčastější diagnózou při jiné TBC stejně jako v loňském roce byla tuberkulózní periferní lymfadenopatie (47 onemocnění), dále tuberkulóza kostí a kloubů (34 případy), tuberkulóza močové a pohlavní soustavy (9 onemocnění), tuberkulóza kůže (9 případů), TBC střev (5 případů) a TBC jiných orgánů (5 případů).

Onemocnění mykobakterií jinou než TBC se vyskytlo ve 113 případech (92 případy v roce 2004), to představovalo 1,1 onemocnění na 100 tis. obyvatel. Nově zjištěných mykobakterií dýchacího ústrojí bylo 102, recidiv 11, nebyl zaznamenán žádný případ mimoplicní mykobakterií. Toto onemocnění mělo v letech 2002 - 2003 nepatrně rostoucí trend, v roce 2004 došlo k poklesu počtu případů, ale v roce 2005 byl opět zaznamenán nevýrazný nárůst incidence.

Struktura výskytu TBC onemocnění - z hlediska věku postižených je nejvyšší TBC nemocnost mužů i žen v kategorii osob nad 75 let (35,5 nemocných na 100 tis. osob dané věkové skupiny), dále v kategorii 70 - 74 let. Největší zlom mezi nízkou prevalencí a vyšší prevalencí začíná u mužů ve věku nad 40 let, u žen je to až v kategorii nad 70 let.

Z hlediska územního uspořádání byl nejvyšší výskyt TBC hlášen opět v Karlovarském kraji (15,1 případu na 100 tis. obyvatel), dále nejvýše nad republikovým průměrem se incidence pohybovala v kraji Jihomoravském (11,6 případu) a kraji Moravskoslezském (11,4); vyšší nemocnost než byl průměr republiky (9,8) kromě výše jmenovaných tří krajů ještě zaznamenaly další čtyři kraje, naopak nižší incidence než republikový průměr byla v šesti krajích. Pořadí krajů podle míry incidence TBC se každým rokem trochu mění, stabilně vysoký výskyt je již po několik let v kraji Karlovarském. WHO a EU považují za kritérium nízké prevalence 20 onemocnění na 100 tis. obyvatel, k této hranici se čtvrtým rokem za sebou nepřiblížil v ČR žádný kraj.

V roce 2005 bylo registrováno 130 cizinců s TBC onemocněním což představovalo 12,9 % ze všech TBC onemocnění (v roce 2004 to bylo 149 osob a 14,1 %). Za cizince je v tomto případě považována osoba narozená mimo území ČR. V letech 2000 - 2005 se podíl cizinců na nemocnosti pohyboval v rozsahu mezi 10 - 14 %. Nejvíce nemocných pocházelo v roce 2005 z Ukrajiny (38), Vietnamu (21), ze Slovenska (16) a Mongolska (13). Mezi bezdomovci bylo zjištěno 24 případů tuberkulózy plic (v roce 2004 to bylo 22 případů TBC dýchacího ústrojí a 1 případ jiné TBC).

Podle výsledků kontrolních hlášení do Registru tuberkulózy léčba nemocných antituberkulotiky nejčastěji trvala do 26 týdnů, čili došlo k určitému zkrácení doby léčby proti roku 2004, kdy se většinou pohybovala v intervalu 27 - 39 týdnů, hospitalizace probíhala nejčastěji po dobu 61 - 90 dnů a nejběžněji podávanými antituberkulotiky byly rifampicin a isoniazid.

Do Registru TBC bylo v roce 2005 hlášeno 56 úmrtí (52 v roce 2004) a příčinou byla vždy TBC dýchacího ústrojí; 50 osob z toho nebylo dříve léčeno antituberkulotiky. Nejvyšší úmrtnost byla ve věkové kategorii nad 75 let (29 osob, tj. 52 % zemřelých na TBC).

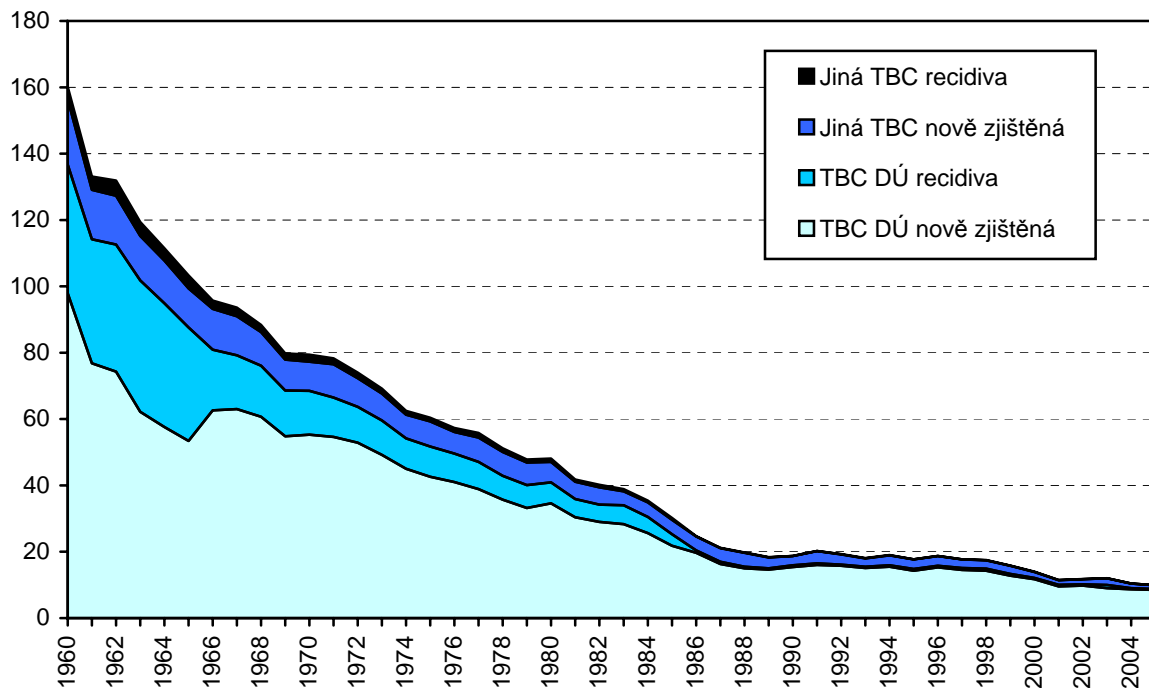
Epidemiologická situace TBC - v roce 2005 bylo dosaženo nejlepšího epidemiologického stavu od počátku statistického sledování této nemoci u nás a opět byl potvrzen snižující se trend rozšíření této choroby, ten trvá nepřetržitě již osmým rokem.

Zdrojem statistických dat o tuberkulóze a jiných mykobakteriózách je Registr tuberkulózy (RTBC), který je článkem Informačního systému Hygienické služby a je provozován jako webová aplikace s centrální databází. Krajské hygienické stanice vkládají data do registru prostřednictvím internetového připojení. Nedílnou součástí je databáze bacilární TBC.

Správcem RTBC je Ministerstvo zdravotnictví, odbor hygieny a epidemiologie (MZ/HEM), zpracovatelem na celostátní úrovni je Koordinační středisko pro rezortní zdravotnické informační systémy (KSRZIS). ÚZIS ČR přebírá z tohoto registru do NZIS potřebné údaje, zpracovává je a zodpovídá za poskytování a zveřejňování statistických výstupů, zajišťuje výměnu informací na mezinárodní úrovni.

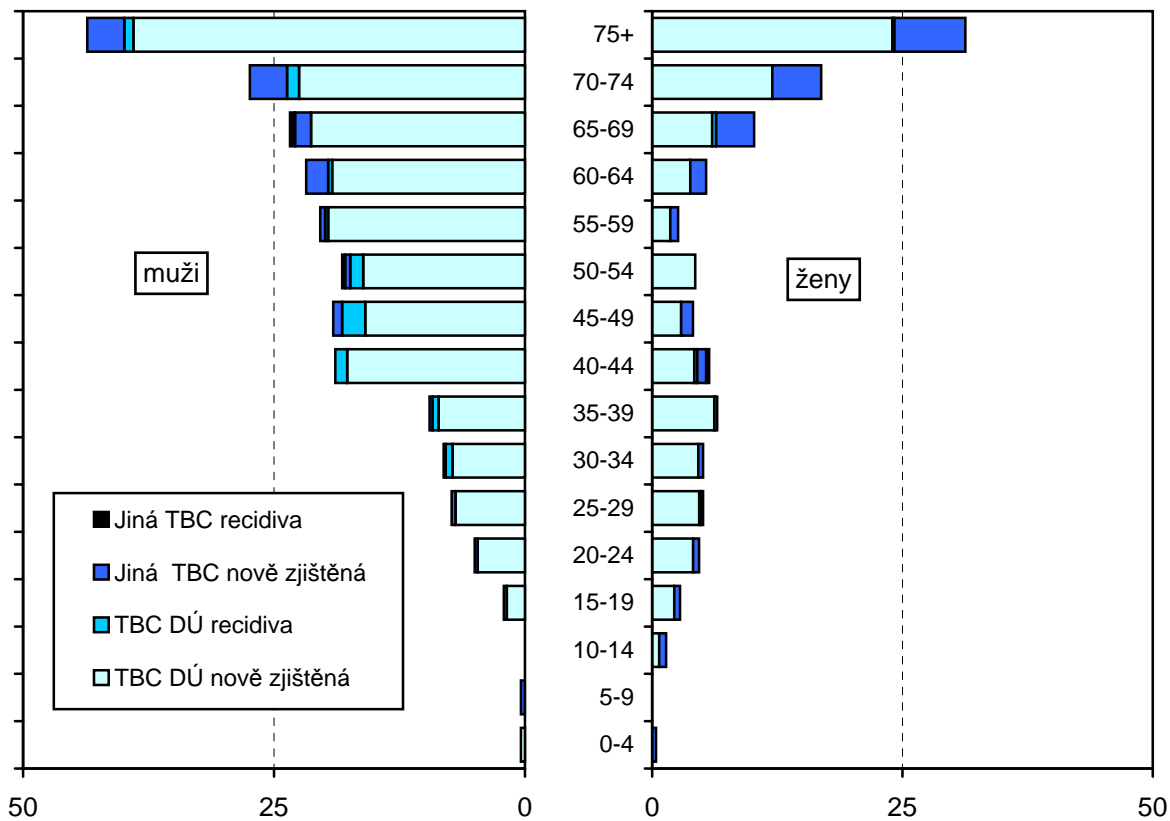
Vypracovala: Ing. Alena Ondračková

Vývoj počtu hlášených onemocnění TBC na 100 000 obyvatel

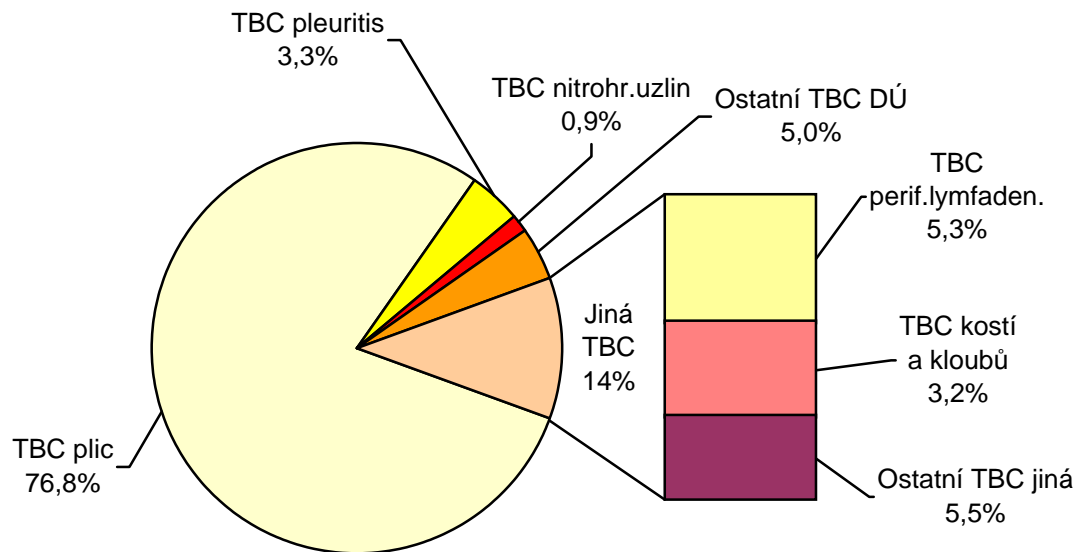

Struktura TBC podle věku

na 100 000 mužů / žen

Struktura hlášené TBC podle diagnóz

Incidence TBC v krajích ČR

